

MINISTERSTWO
KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

PODSEKRETARZ STANU
dr hab. prof. IH PAN Magdalena Gawin

Warszawa, 09 września 2017 r.

DOZ-OAiK.070.62.2017.KD

Wojewódzcy konserwatorzy zabytków

/zgodnie z rozdzielnikiem/

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r., poz. 1595) Generalny Konserwator Zabytków uzyskał nowe narzędzia do sprawowania spójnej polityki konserwatorskiej. Stosownie do art. 90 ust. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w ramach koordynowania działalności wojewódzkich konserwatorów zabytków, **Generalny Konserwator Zabytków może ustalać ogólne kierunki ich działania, wydawać instrukcje i wytyczne określające sposób ich postępowania oraz żądać od nich sprawozdań z działalności.**

W związku z pojawiającymi się wątpliwościami dotyczącymi stosowania przepisu art. 31 ustawy z dnia 23 lipca 2013 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, stosownie do art. 90 ust. 3 tej ustawy, przedstawiam wytyczne w tym zakresie.

Zgodnie z art. 31 ust. 1a pkt 1-2 ww. ustawy, osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, która zamierza realizować roboty budowlane przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru lub objętym ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub znajdującym się w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków albo roboty ziemne lub dokonać zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego – jest obowiązana, z zastrzeżeniem art. 82a ust. 1, pokryć koszty badań archeologicznych oraz ich dokumentacji, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków.

Natomiast zgodnie z art. 31 ust. 2 tej ustawy, zakres i rodzaj niezbędnych badań archeologicznych, o których mowa w ust. 1a, ustala wojewódzki konserwator zabytków w drodze decyzji, wyłącznie w takim zakresie, w jakim roboty budowlane albo roboty ziemne lub zmiana charakteru dotychczasowej działalności na terenie, **na którym znajdują się zabytki archeologiczne**, zniszczą lub uszkodzą zabytek archeologiczny.

Podkreślenia zatem wymaga, że przede wszystkim przepis ten określa zasady ponoszenia kosztów niezbędnych badań archeologicznych, w tym, poprzez odesłanie do art. 82a ust. 1, współfinansowania tych badań przez ministra właściwego do spraw kultury

i dziedzictwa narodowego. Decyzja, o której mowa w art. 31 ust. 2 ustawy, wywołuje skutki finansowe, zarówno po stronie inwestorów jak i podmiotów publicznych.

Ponadto przepis ten wskazuje, że obowiązek finansowania badań dotyczy wyłącznie badań **niezbędnych** w celu ochrony zabytków archeologicznych, a ich zakres może być w decyzji określony **wyłącznie w takim zakresie**, w jakim roboty budowlane albo roboty ziemne lub zmiana charakteru dotychczasowej działalności na ściśle terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, zniszczą lub uszkodzą zabytek archeologiczny.

Decyzja wydana na podstawie art. 31 ust. 2 ustawy powinna zatem precyzyjnie określać zakres niezbędnych badań, w tym powierzchnię i głębokość wykopów, wraz z uzasadnieniem tego zakresu, a parametry te winny wynikać wprost z przedłożonej dokumentacji projektowej.

Niedopuszczalne jest zatem nakładanie na inwestorów obowiązku prowadzenia badań archeologicznych, wykraczających poza zakres inwestycji, mających charakter *stricte* naukowy, a nie ratowniczy.

Jeżeli jednak wojewódzki konserwator zabytków widzi potrzebę przeprowadzenia tego rodzaju badań, winien je przeprowadzić we własnym zakresie, ze środków budżetowych pozostających w jego dyspozycji. Innymi słowy, koszty badań archeologicznych, wykraczających poza niezbędny zakres, finansuje wojewódzki konserwator zabytków.

Z przepisu art. 31 ust. 2 wynika również, iż wydana na jego podstawie decyzja powinna określać nie tylko zakres, ale także rodzaj badań archeologicznych. Przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, nie wymieniają rodzajów takich badań, w praktyce organów ochrony zabytków jednakże wyróżnia się, w szczególności, badania wykopaliskowe oraz badania w formie nadzoru archeologicznego. Zgodnie z przepisem art. 3 pkt 11 ustawy, przez badania archeologiczne należy rozumieć działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego. Działania składające się na pojęcie nadzoru archeologicznego, mieszczą się w cytowanej definicji legalnej.

Jednocześnie informuję, że w związku z koniecznością rozwiązania problemu właściwej weryfikacji kosztorysów badań archeologicznych sporządzanych przez inwestorów w ramach procedury ubiegania się o dotacje celowe na prowadzenia badań archeologicznych, zwróciłam się do Narodowego Instytutu Dziedzictwa o opracowanie jednolitych podstaw i metod kalkulacji kosztów ratowniczych badań archeologicznych i kosztów opracowania wyników tych badań.

Z poważaniem

Magdalena Gawin

Otrzymują:

1. Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków
2. Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków
3. Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków
4. Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków
5. Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków
6. Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków
7. Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków
8. Opolski Wojewódzki Konserwator Zabytków
9. Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków
10. Podlaski Wojewódzki Konserwator Zabytków
11. Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków
12. Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków
13. Świętokrzyski Wojewódzki Konserwator Zabytków
14. Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Konserwator Zabytków
15. Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków
16. Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków